IL-FIDI FL-ISKRITTURA

P. Marcello Ghirlando ofm

Fil-11 ta' Ottubru ta' din is-sena l-Qdusija Tiegħu l-Papa Benedittu XVI jiftaħ iċ-ċelebrazzjoni tal-Knisja Universali tas-Sena tal-Fidi. F'dan il-kuntest nixtieq li flimkien nagħtu lemħa ħafifa lejn il-kotba tal-Iskrittura biex fil-qosor ħafna naraw x'igħidulna fuq it-tema tal-FIDI.

Abraham

Li kieku kellna nagħmlu ftit statistika, nistgħu ngħidu li l-verb *temmen* hu rari fl-Antik Testment: insibuh daqs għaxar darbiet u jxaqleb għas-sens ta' *fedeltà* u *fiduċja*. Huwa ħafna aktar frekwenti fil-Ġdid Testment b'qawsalla ta' tifsiriet.

Biex nirriflettu fuq il-fidi fl-Iskrittura Mqaddsa rridu ta' bilfors inħallu jidwi f'widnejna l-vers ta' Ġenesi 15, 6 li għal Abraham jingħad: *"U hu emmen fil-Mulej, u dan għaddhulu b'ġustizzja"*. Din hija l-esperjenza reliġjuża ta' Abraham. Quddiem il-Kelma ta' Alla li jwiegħdu nisel daqs il-kwiekeb tas-sema, il-Patrijarka jemmen f'Jaħweh u fil-qawwa tiegħu li jwassal il-wegħda magħmula għat-twettieq tagħha. *"'Ħares sewwa lejn is-smewwiet u għodd il-kwiekeb, jekk għandek ħila tgħoddhom.'* U żied jgħidlu: 'Hekk għad ikun nislek.'" Il-fidi ta' Abraham hija mżewqa

bil-fiduċja f'Alla li fiH jintelaq bis-sħiħ. Hi din il-fidi li skont l-Iskrittura "*għaddhulu b'għustizzja*". Il-fidi ta' Abraham ssir daqs li kieku offerta kultwali li togħġob lil Alla, att ta' fidi u fiduċja li jgħaqqad lil Abraham mal-kelma solenni tal-wegħda, u fl-aħħar mill-aħħar, mal-istess Alla nnifsu. Il-fidi ta' Abraham issir il-mod u l-mezz li bih il-patt li Alla joffri lilu u lil nislu jsir effettiv… u affettiv fl-istess ħin: għax hija din il-fidi li twelled relazzjoni ħajja li kellha tagħti frott bil-kotra.

L-Eżodu

Il-verb *temmen* fl-Antik Testment jinsab fir-rakkonti li jitkellmu mill-Eżodu. Il-ġenerazzjoni meħlusa mill-jasar tiġi mpinġija fid-dawl tal-fidi jew in-nuqqas tagħha. Hija l-ġenerazzjoni li ġiet imsejħa temmen f'Mosè bħala l-mibgħut ta' Alla u f'Alla l-Ħellies. Hu għalhekk li Alla jikkonferma l-missjoni mogħtija lil Mosè: "*Sabiex jemmnu li deherlek il-Mulej, Alla ta' missirijiethom, Alla ta' Abraham, Alla ta' Iżakk, Alla ta' Ġakobb*" (Eż 4, 5). Din l-esperjenza tal-għaġeb twassal biex l-Iskrittura tistqarr: "*Ra Iżrael kulma għamel il-Mulej lill-Eġizzjani bil-qawwa ta' driegħu. U beża' l-poplu mill-Mulej, u emmen fil-Mulej u f'Mosè, il-qaddej tiegħu*" (Eż 14, 31). Għalhekk is-Salm 106, 12 jgħanni: "*Imbagħad emmnu fi kliemu, u għana ta' tifħir għannewlu*". Minkejja dan kollu, il-poplu kellu jitħabat ukoll man-nuqqas ta' fidi. Il-biża' mill-art imwiegħda mgħammra minn popli qawwija twassal għall-istqarrija ta' Numri 14, 11: "*U l-Mulej qal lil Mosè: 'Kemm se jdum jeħodha kontra tiegħi dan il-poplu! Kemm se jdumu ma jafdawx fija, minkejja s-sinjali li għamilt f'nofshom'.*" Għalhekk is-Salm 78, 22.32 jgħanni: "*Għax huma ma emmnux lil Alla, ma ttamawx fl-għajnuna tiegħu… b'danakollu baqgħu jidinbu, ma emmnux fl-għeġubijiet tiegħu*".

F'dan il-kuntest kollu l-esperjenza tal-fidi hija kwistjoni ta' fiduċja f'Alla u fil-ħidma tiegħu li ssalva. Fiduċja mitluba f'kull sitwazzjoni, anke dawk diffiċli. Fidi fil-kelma ta' Alla li teħles mill-paralisi tal-biża' u tnissel tama żgura f'Dak li jmexxi u jwassal għall-ħelsien.

Iżaija

Il-profeta tal-fidi: hekk jissejjaħ Iżaija. Għax il-profeta juri li l-fidi titlob li l-bniedem jafda kompletament f'Alla. Quddiem il-biża' tas-Sultan Aħaż li ddgħajjef quddiem it-theddida militari ta' Damasku u s-Samarija kontra l-belt ta' Ġerusalemm, Alla b'fomm Iżaija jitlob il-fidi: "*…jekk ma temmnux, ma tibqgħux sħaħ*" (Iż 7, 9). Li temmen ifisser li ssib f'Jaħweh il-blata tal-binja ta' ħajtek. Jekk le, il-bniedem bħal donnu jibni fuq ir-ramel. "*Ħażin għalihom dawk li jinżlu l-Eġittu għall-għajnuna, għal dawk li jittamaw fiż-żwiemel; il-fiduċja tagħhom fil-kotra tal-karrijiet, u l-qawwa u s-saħħa tar-rikkieba, imma ma jittamawx fil-Qaddis ta' Iżrael, u l-Mulej ma jfittxuhx*" (Iż 31, 1). Hija l-fidi f'Alla li għandha tkun il-pedament li fuqu l-poplu jrid jibni ħajtu: "*Għalhekk dan jgħid Sidi l-Mulej: 'Jien inqiegħed fis-sod ġebla f'Sijon, ġebla magħżula u prezzjuża, ġebla tax-xewka, imsejsa sewwa, u min jemmen fiha ma jitħarrikx'*" (Iż 28, 16).

Alla biss huwa l-Mulej, Hu biss jista' jsalva: "*Intom ix-xhieda tiegħi, oraklu tal-Mulej, u l-qaddej tiegħi li jiena ħtart, biex tagħrfuni u temmnuni u tifhmu li jiena hu. Qabli qatt ma ssawwar xi Alla, u lanqas warajja qatt ma jkun hemm*" (Iż 42, 10). Il-poplu huwa mistieden jemmen, jafda u jingħaqad ma' Dak li jista' jsalva u jeħles lill-imjassra: "*Jiena, jiena l-Mulej, u ħliefi m'hemmx salvatur*" (Iż 42, 11).

Il-Vanġeli Sinottiċi

It-tema tal-fidi hija komuni fir-rakkonti tal-mirakli ta' Ġesù fil-Vanġeli Sinottiċi. Hija l-fidi tal-ħbieb tal-mifluġ (Mk 2, 5) li tqanqal lil Ġesù dlonk jaħfirlu dnubietu. Hija l-fidi li twassal lill-għama ta' Ġeriko biex jirċievi d-dawl: "*Mur, il-fidi*

tiegħek fejqitek" (Mk 10, 52). Anke l-fejqan tal-mara li messet tarf il-mantell ta' Ġesù u l-qawmien tat-tifla ta' Ġajru huma msejsa fuq il-fidi: "*Binti, il-fidi tiegħek fejqitek; mur bis-sliem u kun imfejqa mill-marda tiegħek…tibżax, biss inti emmen*" (Mk 5, 34.36). Id-djalogu bejn Ġesù u missier it-tifel li kellu jinħeles mix-xitan huwa sabiħ immens: "*… 'Imma int, jekk tista' tagħmel xi ħaġa, għinna u ħenn għalina!' 'Jekk tista'!' qallu Ġesù. 'Kollox jista' jkun għal min jemmen!' Missier it-tifel minnufih beda jgħajjat u jgħidlu: 'Jiena nemmen! Għinni fil-fidi nieqsa tiegħi!'*" (Mk 9, 22-24). Għall-fidi kbira tagħhom, iċ-ċenturjun u l-Kangħanija jiġu mfaħħra mill-Mulej: "*Tassew, ngħidilkom, f'ħadd minn Iżrael ma sibt fidi bħal din… mur, ħa jsirlek kif emmint!*" (Mt 8, 10.13). "*Mara, il-fidi tiegħek kbira! Ħa jsirlek kif tixtieq*" (Mt 15, 28).

Il-fidi mela, fil-kuntest tar-rakkonti tal-mirakli, hija fiduċja f'Ġesù u fil-qawwa tal-kelma setgħana tiegħu. Il-mirakli huma tweġiba lil dawk li jafdaw f'Ġesù. Huma frott il-fidi ta' min jitlob skont il-kelma ta' Ġesù: "*Emmnu f'Alla. Tassew ngħidilkom, li jekk xi ħadd jgħid lil din il-muntanja, 'Intrefa' u nxteħet il-baħar', bla ma joqgħod jitħasseb f'qalbu imma jemmen li dak li jgħid ikun se jsir, isirlu żgur. Għalhekk ngħidilkom: kulma titolbu fit-talb tagħkom, emmnu li tkunu ġa qlajtuh, u jingħatalkom*" (Mk 11, 23-24).

Il-Vanġeli Sinottiċi jitkellmu wkoll mill-fidi f'xi ħadd jew xi ħaġa. Hemm il-fidi fil-kelma ta' Alla li, per eżempju, tasal permezz tal-anġlu lil Marija, li temmen (Lq 1, 45), u lil Żakkarija li ma

jemminx (Lq 1, 20). Il-mexxejja tal-poplu ma emmnux fil-kelma u fil-missjoni tal-Battista (Mk 11, 31), filwaqt li l-pubblikani u n-nisa tat-triq emmnuh (Mt 21, 32). Atteġġjament li jidher anke fil-konfront ta' Ġesù: *"Ħa jinżel issa l-Messija, is-sultan ta' Iżrael, minn fuq is-salib biex aħna naraw u nemmnu!"* (Mk 15, 32).

Minn dan kollu jidher li l-persuna u l-ħidma tal-mibgħut ta' Alla huma l-oġġett tal-fidi jew tan-nuqqas tagħha. Il-Vanġelu, mela, isir l-oġġett tal-fidi neċessarju biex wieħed isalva. Il-fidi fil-Bxara t-Tajba tal-mewt u l-qawmien ta' Kristu mxandra mill-Knisja: *"Indmu u emmnu fl-Evanġelju"* (Mk 1, 15). *"Morru fid-dinja kollha, xandru l-Evanġelju lill-ħolqien kollu. Min jemmen u jitgħammed, isalva; iżda min ma jemminx, ikun ikkundannat"* (Mk 16, 15-16). Hija fidi li trid tiġi msejsa fil-ferħ li wieħed jilqa' l-kelma ta' Alla, jifhimha u jħalliha tagħmel il-frott tal-fedeltà u l-perseveranza (Parabbola ta' dak li ħareġ jiżra' – Lq 8, 11-15). Hija fidi li trid tikber u li ma tiddgħajjifx bil-biża' fid-diffikultajiet tal-ħajja: *"Dan il-biża' kollu għalfejn, ja nies ta' fidi ċkejkna?... Bniedem ta' fidi żgħira, għaliex iddubitajt?"* (Mt 8, 26; 14, 31).

San Pawl

Għal San Pawl il-fidi hija l-ewwel u qabel kollox li wieħed jilqa' x-xandira tal-Vanġelu li jsib il-qofol tiegħu fil-mewt u l-qawmien tal-Kristu. *"Aħna nemmnu tabilħaqq li Ġesù miet u qam mill-imwiet..."* (1Tess 4, 14). Il-fidi u l-istqarrija tagħha jmorru id f'id: *"Għax jekk inti tistqarr b'fommok, 'Ġesù hu l-Mulej', u temmen b'qalbek li Alla qajmu mill-imwiet, inti ssalva... Imma kif jistgħu jsejħu lil dak li ma jemmnux fih? Kif jistgħu jemmnu f'dak li ma semgħux bih? Kif jistgħu jisimgħu jekk ma jxandrulhomx? Kif jistgħu jxandrulhom jekk ma jkunux mibgħuta?... Il-fidi, mela, tiġi mis-smigħ, u s-smigħ mix-xandir tal-kelma ta' Kristu"* (Rum 10, 9. 14-15. 17).

Li temmen ifisser li tilqa' u tingħaqad mal-inizjattiva tal-grazzja ta' Alla li tingħatalna permezz ta' Kristu Ġesù u li tidher fl-eqqel tagħha fil-ġrajja tas-salib, li hija l-ġrajja tal-fidwa: *"...nemmnu f'dak li qajjem mill-imwiet lil Ġesù Sidna, li kien mogħti għall-mewt għal dnubietna, u mqajjem għall-ġustifikazzjoni tagħna"* (Rum 4, 24-25). *"U billi, fl-għerf ta' Alla, id-dinja b'għerfha ma għarfitx lil Alla, Alla għoġbu jsalva lil min jemmen bil-bluha tal-predikazzjoni. Għax il-Lhud jitolbu s-sinjali u l-Griegi jfittxu l-għerf, imma aħna nxandru 'l Kristu msallab, skandlu għal-Lhud u bluha għall-Griegi; iżda għal dawk li huma msejħin, Kristu huwa l-qawwa ta' Alla u l-għerf ta' Alla"* (1Kor 1, 21-24).

Min jemmen jitlaqqam fil-ġrajja tas-salib, fl-għerf u l-qawwa ta' Alla, u jimxi fit-triq tal-ubbidjenza tal-fidi: *"Bih aħna rċevejna l-grazzja tal-appostolat biex inwasslu għall-ubbidjenza tal-fidi l-bnedmin fost il-ġnus kollha għall-ġieħ ta' ismu"* (Rum 1, 5).

San Pawl m'għandux dubji: il-fidi fi Kristu Ġesù biss tiġġustifika lill-midneb u toffrilu s-salvazzjoni. Mhumiex aktar neċessarji 'l-opri tal-liġi'; il-bniedem lanqas biss jista' jaħseb li jista' jsalva lilu nnifsu. Bil-fidi tiegħu l-bniedem jagħraf dan u jintelaq kompletament fl-inizjattiva tal-grazzja ta' Alla li jsalvah bil-mewt sagrifikali u l-qawmien ta' Kristu Ġesù: *"Jien ma nistħix mill-Evanġelju; għax l-Evanġelju hu qawwa ta' Alla għas-salvazzjoni ta' dawk kollha li jemmnu, l-ewwel il-Lhud u mbagħad il-Griegi, u fih tidher il-ġustizzja ta' Alla minn fidi għal fidi, skont ma hemm miktub: 'Il-ġust jgħix bil-fidi'"* (Rum 1, 16-17). Pawlu għalhekk seta' jistqarr lill-Galatin: *"…aħna wkoll emminna f'Ġesù Kristu, sabiex inkunu ġġustifikati bil-fidi fi Kristu u mhux bl-opri tal-Liġi, għaliex bl-opri tal-Liġi ebda bniedem ma jkun iġġustifikat… M'iniex inġib fix-xejn il-grazzja ta' Alla; għax kieku l-ġustifikazzjoni kellha tiġi mil-Liġi, Kristu kien ikun miet għalxejn"* (Gal 2, 15-16.21).

Ta' dan l-atteġġjament eżistenzjali Pawlu jġib lil Abraham bħala eżempju (ara: Rum 4). Jesprimi din il-verità li dehret ukoll fl-esperjenza tiegħu personali: *"Jiena ngħodd kollox bħala telf ħdejn il-qligħ kbir li hemm filli nagħraf lil Kristu Ġesù Sidi; minħabba fih ridt li nitlef kollox, u ngħodd kollox bħala knis, biex nirbaħ lil Kristu u nkun ninsab fih; mhux għax għandi xi ġustizzja tiegħi, dik li tiġi permezz tal-Liġi, iżda dik li tiġi permezz tal-fidi fi Kristu, il-ġustizzja ġejja minn Alla u mibnija fuq il-fidi"* (Fil 3, 8-9).

Il-fidi, li hija l-aċċettazzjoni inizjali tal-Vanġelu, għal Pawlu trid tikber u tesprimi ruħha fil-ħajja ġdida tal-ispirtu u fl-imħabba. Għalhekk isellem lit-Tessalonkin hekk: *"Niftakru fil-ħidma li hi ġejja mill-fidi tagħkom u fit-taħbit li ħiereġ minn imħabbitkom; niftakru fil-qawwa tat-tama tagħkom f'Sidna Ġesù Kristu quddiem Alla Missierna"* (1Tess 1, 3).

L-Atti tal-Appostli

'Il-Vanġelu tal-Ispirtu s-Santu', jiġifieri l-Ktieb tal-Atti tal-Appostli, jixhed għat-tixrid tal-Bxara t-Tajba sal-ibgħad itruf tal-art. Juri l-ferħ ta' dawk li jilqgħu bil-fidi din il-Bxara, fidi li anke għal San Luqa *"tiġi mis-smigħ"* (Rum 10, 17). Dan jiġi kkonfermat minn Pietru waqt il-Konċilju ta' Ġerusalemm: *"Ħuti, intom tafu li sa mill-ewwel jiem Alla għażilni minn fostkom biex minn fommi l-pagani jisimgħu l-kelma tal-Evanġelju u jemmnu"* (Atti 15, 7). Espressivi wkoll huma rakkonti oħra fil-Ktieb tal-Atti, per eżempju, dak li jirrakkonta l-evanġelizzazzjoni tas-Samaritani minn Filippu (8, 12) u dik ta' Pawlu f'Korintu (18, 8).

Il-'Kristjani' (11, 26) huma dawk kollha li emmnu: *"Dawk kollha li kienu jemmnu kienu ħaġa waħda, u kienu jaqsmu kollox bejniethom… il-kotra l-kbira ta' dawk li emmnu kienu qalb waħda u ruħ waħda. Ħadd minnhom ma kien jgħid li l-ġid li kellu kien tiegħu, iżda kellhom kollox flimkien"* (2, 44; 4, 32).

L-insara *"emmnu f'Ġesù, emmnu fil-Mulej"*: il-fidi hija mela għaqda sħiħa u personali ma' Ġesù, li miet u li qam minn bejn l-imwiet. Il-fidi hija t-triq li permezz tagħha l-bniedem jilqa' l-fidwa: *"Mela, ħuti, kunu afu dan: li permezz ta' Ġesù qiegħda tixxandrilkom il-maħfra tad-dnubiet; permezz tiegħu kull min jemmen ikun iġġustifikat minn dak kollu li minnu ma stajtux tkunu ġġustifikati bis-saħħa tal-Liġi ta' Mosè"* (13, 38-39). Hekk ġara lill-għassies tal-ħabs ta' Filippi: *"Emmen fil-Mulej Ġesù, u ssalva int u l-familja tiegħek. U ħabbrulu l-kelma tal-Mulej, lilu u lil dawk kollha li kienu f'daru…tgħammed hu u niesu kollha"* (16, 30-33).

San Ġwann

Fil-Vanġelu skont San Ġwann il-bniedem huwa mistieden jemmen fil-Kelma ta' Ġesù, kelma li tirrivela il-misteru tal-persuna tiegħu, kelma mseddqa mis-sinjali u l-opri u kkonfermata mill-Iskrittura: *"Emmnuni! Jiena fil-Missier*

u l-Missier huwa fija. Jekk mhux għal ħaġ̇oħra, emmnuni minħabba dawn l-opri stess" (14, 11). Li tilqa' lix-xhieda ta' Ġesù jfisser li tilqgħu bħala dak li juri min hu l-Missier u temmen fl-identità tiegħu bħala l-mibgħut tal-Missier fid-dinja.

L-għaqda tad-dixxiplu f'Ġesù ifisser temmen f'ismu, temmen fl-isem tal-Iben il-waħdieni ta' Alla, temmen fl-Iben ta' Alla, temmen f'Bin il-Bniedem, temmen fid-dawl (1, 12; 2, 11.23; 3, 8.36; 9, 35; 12, 36). *"Min jemmen fija ikun qiegħed jemmen mhux fija imma f'min bagħatni; u min jara lili jkun qiegħed jara lil min bagħatni"* (12, 44-45).

Id-dixxiplu li jilqa' lil Ġesù jemmen li hu l-qaddis ta' Alla, il-Kristu, l-Iben ta' Alla mibgħut mill-Missier, li ġej mill-Missier u li hu fil-Missier (6, 69; 11, 27, 17, 8.21; 14, 10). Il-fidi nnifisha hija don tal-Missier: *"Ħadd ma jista' jiġi għandi jekk il-Missier li bagħatni ma jiġbdux lejja. U jiena nqajmu mill-imwiet fl-aħħar jum. Hemm miktub fil-Profeti, 'U kulħadd ikun mgħallem minn Alla.' Mela kull min jisma' lill-Missier u jitgħallem minnu jiġi għandi"* (6, 44-45).

Hija fidi fl-Iben msallab li ssalva lill-bniedem: *"U kif Mosè rafa' s-serp fid-deżert, hekk jeħtieġ li jkun merfugħ Bin il-bniedem, biex kull min jemmen fih ikollu l-ħajja ta' dejjem. Għax Alla hekk ħabb lid-dinja li ta lil Ibnu l-waħdieni, biex kull min jemmen fih ma jintilifx, iżda jkollu l-ħajja ta' dejjem* (3, 14-16).

L-Ittra lil-Lhud

Il-kapitlu ħdax tal-Ittra lil-Lhud ġie deskritt bħala enċiklopedija żgħira fuq il-fidi. Fl-ewwel vers, l-awtur sagru jagħti definizzjoni vera u proprja tal-fidi: *"Il-fidi hija pedament tal-ħwejjeġ li għandna nittamaw, hija l-prova tal-ħwejjeġ li ma narawx"* (v. 1). Mela l-fidi hija ċ-ċertezza tal-futur u r-ruħ u l-ħajja tagħha hija t-tama.

Il-vers 3 jqiegħed il-ħolqien bħala artiklu tal-fidi: *"Hu permezz tal-fidi li aħna nemmnu kif Alla ħoloq id-dinja bil-kelma tiegħu,hekk li minn dak li ma narawx sar dak li jidher"*.

Il-fidi ta' Abel, Ħenok u Noè tiġi espressa fl-ubbidjenza tagħhom għar-rieda ta' Alla (vv. 4-7). Hekk ukoll dik ta' Abraham fil-vers 8: *"Kienet il-fidi li ġagħlet lil Abraham jobdi s-sejħa ta' Alla..."* F'Abraham, f'Iżakk u f'Ġakobb tispikka l-fidi mimlija fiduċja fil-wegħda tal-art u tan-nisel. Fiduċja u ubbidjenza li huma espressi bid-dieher meta Abraham jiġi mitlub joffri lil ibnu: *"Kienet il-fidi li ġagħlet lil Abraham joffri 'l Iżakk meta Alla ġarrbu; u kien se joffri lil ibnu l-waħdieni sewwasew dak li kien ħa l-wegħdiet, ... Huwa fehem li Alla kellu s-setgħa saħansitra li jqajjem mill-mewt; u, fis-sens ta' tixbiha, ħadu tabilħaqq lura mill-mewt"* (vv. 17-19).

Fil-missirijiet tal-istorja tas-salvazzjoni l-fidi tidher bħala tama u fiduċja f'Alla. Xhieda li tgħaddi fuq l-insara li huma msejħin *"...b'qalbna qawwija niġru t-triq tal-prova li għandna quddiemna; inżommu għajnejna merfugħa fuq Ġesù, li minnu tibda u fih tintemm il-fidi tagħna"* (12, 1-2).